

Sveučilište u Zagrebu

Učiteljski fakultet

Katja Heraković i Helena Kovač

**MIŠLJENJE STUDENATA ODGOJITELJSKOG I UČITELJSKOG
STUDIJA O OBRAZOVNOJ TRANZICIJI**

Zagreb, 2021.

Ovaj rad izrađen je na Učiteljskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu pod vodstvom doc. dr. sc. Adrijane Višnjić Jevtić i predan je na Natječaj za dodjelu Rektorove nagrade u akademskoj godini 2020./2021.

POPIS I OBJAŠNJENJE KRATICA KORIŠTENIH U RADU:

NKOO - Nacionalni kurikulum za osnovnoškolski odgoj i obrazovanje

NKRPOO - Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

RPOO - Studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

SOI - Skala očekivanih odgojno-obrazovnih ishoda

SZP - Skala značajnosti prijelaza, odgovornost i uloga dionika postupaka prijelaza

US - Učiteljski studij

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. Odgojno-obrazovni prijelazi.....	2
1.2. Tranzicija u Republici Hrvatskoj.....	6
1.3. Primjeri tranzicije u Europi	8
1.4. Obrazovanje studenata kao polazna točka u razvoju uspješne tranzicije	9
2. METODOLOGIJA	12
2.1. Cilj	12
2.2. Problemi istraživanja	12
2.3. Hipoteza	12
2.4. Ispitanici i metode.....	12
2.5. Instrument	14
3. REZULTATI	16
3.1. Deskriptivna analiza.....	16
3.2. Statistička obrada podataka	16
4. RASPRAVA	25
4.1. Ograničenja istraživanja.....	27
4.2. Praktične implikacije	28
5. ZAKLJUČCI	29
ZAHVALE	30
LITERATURA	31
SAŽETAK	47
SUMMARY	48

1. UVOD

Jedan od osjetljivijih životnih razdoblja u djetetovu životu jest razdoblje tranzicije iz predškolskih u osnovnoškolske ustanove. U takvom prijelazu sudjeluje više dionika. Autorice Visković i Višnjić Jevtić (2019) navode kako su kvaliteta suradnje i razina partnerskih odnosa obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova prepoznatljive, između ostalog, pri prijelazima djece – iz obitelji u predškolske ustanove i iz predškolskih ustanova u osnovnu školu. Kako bi suradnja u procesu tranzicije bila kvalitetna i svrsishodna, odnosno kako bi proces tranzicije bio prilagođen individualnim razlikama djeteta i time osigurao dobrobit djeteta, važno je da stručnjaci u tom prijelazu međusobno surađuju i time osiguraju djetetu adekvatnu tranziciju.

Fakulteti su nukleus obrazovanja na visokoškolskoj razini. To je mjesto gdje se školuju budući stručnjaci u određenom području, pa tako i budući odgojitelji i učitelji. Krajnji cilj fakultetskog obrazovanja budućih odgojitelja i učitelja jest stjecanje kompetencija za rad u ustanovama predškolskog i osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja. S obzirom na to da su odgojno-obrazovne ustanove zajednice koje uz obitelj imaju najveću ulogu u razvoju rezilijentnih stavova i ponašanja (Wustmann, 2004, prema Visković i Višnjić Jevtić, 2019), odnosno sposobnost pojedinca da afirmativno reagira na negativna i/ili stresna iskustva (Visković i Višnjić Jevtić, 2019), u ovom će se radu odgojno-obrazovna tranzicija ponajprije promatrati iz aspekta studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija. Opravdano je za pretpostaviti kako su kompetencije praktičara jedan od prediktora uspješnog prijelaza djeteta iz predškolske u osnovnoškolsku ustanovu prilikom čega se profesionalne kompetencije mogu promatrati u dva pravca - profesionalne kompetencije kao ishod obrazovanja i ulaska u profesiju te profesionalne kompetencije kao standard određene profesije. Sagledajući profesionalne kompetencije kao ishod obrazovanja, riječ je o početnoj razini kompetencije koja se tek treba razviti u profesionalnu izvrsnost, dok kompetencije kao standarde određene profesije valja promatrati kao višu razinu profesionalnih kompetencija, s obzirom na to da su u ovom kontekstu kompetencije stečene obrazovanjem produbljene iskustvom potrebnim za doseganjem određenih standarda (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

Polazeći od pretpostavke da kvaliteta prijelaza ovisi o kvaliteti rada odgojno-obrazovnih djelatnika, budućih učitelja i odgojitelja, u ovome će se radu razmotriti mišljenja studenata učiteljskih (US) i odgojiteljskih (RPOO) studija u Republici Hrvatskoj kao nositelja kvalitetnog

obrazovanja, a koji je preduvjet za kvalitetan proces tranzicije. Rad je podijeljen u dva dijela; u prvome dijelu nudi se teorijski okvir obrazovnog prijelaza, odnosno tranzicije iz predškolskih u školske ustanove te se uzima u obzir zakonska regulativa tranzicija u Republici Hrvatskoj; u drugome dijelu rada predstavljeni su rezultati istraživanja provedenog u svrhu pisanja ovoga rada, a koji se odnose na mišljenje studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija o tranziciji u Republici Hrvatskoj, uz koje su ponuđene praktične implikacije te doprinos samog istraživanja kako znanosti, tako i praksi.

1.1. Odgojno-obrazovni prijelazi

Proces promjene djetetova okruženja iz obiteljskog u vrtićko te iz vrtićkog u školsko okruženje definira se kao prijelaz, odnosno tranzicija (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Prijelaz se odnosi na vrijeme od prvog kontakta djeteta s novim okruženjem do redovitog pohađanja odgojno obrazovne ustanove (Dockett i Perry, 2001). Također, prijelaz se tumači kao vrijeme prilagodbe djeteta, zbog čega je važno zajednicu prilagođavati djetetu kako bi se ublažili stres i strah od nepoznatog (Visković i Višnjić Jevtić, 2016). Tranzicija iz dječjeg vrtića u školu jedna je od najvažnijih promjena koje se događaju u ranom djetinjstvu (Curtis, 1986, prema Chan, 2011). Ovo razdoblje smatra se jednim od stresnijih u djetetovom životu (Somolanji Tokić, 2018). Događaju se znatne promjene i novine; dijete prelazi iz poznatog okruženja s poznatim osobama u sasvim novo okruženje s novim i drugačijim obvezama, zadacima i ljudima. Mijenjaju se dnevni ritam i raspored, dječja igra i učenje, socijalni odnosi i interakcije te uloga obitelji i dionika procesa što dovodi do promjene identiteta djeteta (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Dijete se mora prilagođavati, preuzeti nove socijalne uloge i ostvariti i održati nove socijalne odnose, a uz to biti uspješno i na intelektualnoj, odnosno akademskoj razini (Griebel i Niesel, 2009, prema Somolanji Tokić, 2018). Tijekom tranzicije djeca dolaze u interakciju s vršnjacima, obitelji, odgojiteljima, učiteljima, školom i zajednicom (Ramey i Ramey, 1994, prema Chan, 2011).

Visković i Višnjić Jevtić (2019) prijelaze sagledavaju kroz dvije dimenzije – okomite i vodoravne. Okomite prijelaze smatraju onima iz jedne odgojno-obrazovne zajednice u drugu: iz obitelji u dječji vrtić, iz dječjeg vrtića u osnovnu školu (iz nižih razreda u više), iz osnovne u srednju školu te u visokoškolske ustanove. Vodoravne prijelaze autorice definiraju kao prijelaze iste razine, na primjer iz jednog dječjeg vrtića u drugi. Iako se čini da ovi prijelazi nemaju značajne

promjene, svaka zajednica u kojoj dijete boravi ima svoj način življenja, svoju kulturu. Promjena normi, pravila, načina komuniciranja, rješavanja konfliktnih i problemskih situacija za djecu rane i predškolske dobi je teško razumljiva (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Iskustvo prijelaza može značajno utjecati na kvalitetu dječjeg razvoja, te trenutna i dugoročna postignuća (Einersdottir, 2006). Griebel i Niesel (2011, prema Visković i Višnjić Jevtić, 2019) proces tranzicije analiziraju kroz perspektive izazova i prijetnji. Prijelaz je prilika za nova prijateljstva i iskustva učenja, ali često i stresno iskustvo za brojnu djecu i njihove roditelje. Visković i Višnjić Jevtić (2019) navode kako se potencijalni stres može prevenirati pravovremenim informiranjem, istraživanjem procesa, učenjem o novom okruženju, fleksibilnom prilagodbom očekivanjima i proaktivnim zauzimanjem za sebe.

Uključivanje djece u institucije za rani i predškolski odgoj i obrazovanje prvo je odvajanje djece iz obitelji (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Pri tom se procesu pridaje velika pažnja kvaliteti obiteljskih odnosa jer su povezani s otpornošću djece na stresne situacije, samostalnošću djece te razvojem dječje osobnosti (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Ako dijete odrasta u podržavajućoj okolini u kojoj se vodi računa o psihofizičkom i emocionalnom razvoju djeteta, izgrađivanju otpornosti na promjene, učenju o rješavanju problemskih situacija i osnaživanju djeteta, proces tranzicije bit će lakši. Djeca će imati smanjeni osjećaj anksioznosti i zbunjenosti tijekom suočavanja s novostima i nepoznicama koje ih okružuju (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

Fabian i Dunlop (2007) navode da je vrlo važna pripremljenost za tranziciju i roditelja i odgojno-obrazovne ustanove. Za razumijevanje važnosti kvalitetne pripreme ističu pravovremeno i cjelovito informiranje roditelja, postupno upoznavanje djece s novom zajednicom, jasno naznačenu dobrobit i djece i roditelja, dvosmjernu i konstruktivnu komunikaciju svih sudionika procesa, suradnju i izgrađivanje partnerskih odnosa. Također, prostor razvoju kvalitete prijelaza osiguravaju kontinuirano praćenje, dokumentiranje, vrednovanje i uključivanje roditelja (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

Prijelaz iz dječjeg vrtića u osnovnu školu veliki je događaj u životu svakog djeteta, no kao takav donosi nova pravila koja zahtijevaju promjene u dječjem ponašanju (Visković i Višnjić Jevtić, 2019). Novo okruženje može biti znatno drugačije od djetetovih prijašnjih iskustava i mogućnosti što može otežati prilagodbu novoj sredini. Stoga je važno osigurati kontinuitet

odgojno-obrazovnog sustava kako bi se pravilno poticao djetetov razvoj (Curtis, 2002, prema Somolanji Tokić, 2018). Djeca koja dolaze kao najstarija iz predškolskih ustanova postaju najmlađa u školskom svijetu. Fabian i Dunlop (2007) naglašavaju veliku promjenu u dječjim obavezama i zadacima - povećavaju se i pojačavaju zahtjevi prema djeci, a smanjuje se njihova autonomija pri odlučivanju i izboru aktivnosti, posebice igre. Dječje učenje odvija se kroz igru; igra je najvažnija dječja aktivnost, intrinzično je motivirana, spontana, slobodna i djetetu pruža užitek. Djeca kroz igru spontano i nesvjesno stječu znanja i uče ponašanja, angažiraju svoje mogućnosti, igraju igre koje pozitivno utječu na njegov psihički i tjelesni razvoj, spoznaju svijet oko sebe, proživljavaju vlastita iskustva; dijete raste i razvija se preko igre. Takva aktivnost polaskom u školu mijenja se u potpunosti. Učenje kroz igru postaje podučavanje, a radne bilježnice postaju glavni alat za učenje. Kontekstualni se uvjeti često ne uzimaju u obzir te se ne prati razvoj, već se samo procjenjuju ishodi (Einarsdottir, Sigurðarsdóttir, Visković, Višnjić Jevtić, 2018). Prijelazom djece iz dječjeg vrtića u osnovnu školu mijenja se i raspored dnevnih aktivnosti. Tijekom prijelaza mijenja se socijalno i prostorno okruženje za igru i učenje (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

Plachcka (2012) iznosi kako je dokazano da pozitivna iskustva prijelaza iz vrtića u školu imaju ključnu važnost za cjelokupan uspjeh u obrazovanju. Pozitivno iskustvo tranzicije iz predškolskih programa u osnovnoškolsko obrazovanje zahtjeva uključenost i pažnju roditelja. Preslikavanje roditeljevih vlastitih negativnih emocija na djecu može dovesti do negativnog utjecaja na djetetov doživljaj škole i razvoja negativnih emocija (Plachcka, 2012). Broström (2006, prema Visković i Višnjić Jevtić, 2019) ističe svjesnost djece o tranziciji, promjeni pravila i školi, ali i da očekuju više igre.

Prema Visković i Višnjić Jevtić (2019) Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj ističe važnost jačanja suradnje predškolskih i školskih ustanova kako bi se međusobno približile strategije učenja te prihvatila igra kao jedno od najznačajnijih procesa učenja što ukazuje na odmak od poučavanja. Naglasak stavljaju na iskustva djece, samoorganizirajuće učenje, upravljanje vremenom, sadržajima i načinima učenja, samovrednovanje i uključivanje roditelja.

Veliku važnost u procesu tranzicije ima partnerstvo obitelji i odgojno-obrazovnih ustanova. Bronfenbrenner (1979), Balaban (1985) i Edgar (1986, svi prema Chan, 2011) iznose

kako su najbolji rezultati u tranziciji bili postignuti onda kada je bilo naznačeno jasno ravnopravno partnerstvo između roditelja, učitelja i djece. Rosić i Zloković (2003) navode da će obitelj uvijek uspostavljati suradnju s ustanovama koje sudjeluju u razvoju njihove djece. Naglasak stavljaju na dvosmjernu komunikaciju i ravnopravne suradničke odnose zbog zajedničkog interesa – dobrobiti djeteta. Uspješni učitelji trebaju proširivati svoja shvaćanja stručnosti, sagledavati stavove roditelja iz njihovih gledišta, poštovati roditeljeve odgojne postupke i znanja o vlastitoj djeci zbog kojih mogu davati savjete iako nisu stručnjaci u području odgoja i obrazovanja (Rosić i Zloković, 2003).

Bronfenbrennerov ekološki model najčešći je za razmatranje funkcioniranja sustava kojima je pojedinac okružen. Razvoj čovjeka ovisit će o interakciji pojedinca koji se nalazi u središtu sustava s njegovim okruženjem, a s kojim je u međusobnoj interakciji. Bronfenbrenner (1979, prema Somolanji Tokić, 2018) pojašnjava ekološku teoriju naglašavajući tri osnove: prva je pojedinac kao razvojno biće, a ne tabula rasa, zatim dolazi interakcija između pojedinca i okoline koja je recipročna, a ne jednostrana te okruženje koje djeluje na pojedinca, ali i na ostale strukture okruženja. Iz perspektive ekološke teorije moguće je proučavanje konteksta na relaciji ustanove ranog i predškolskog i osnovnoškolskog sustava, odnosno mezosustava. Razvojni potencijal okruženja u kojemu se pojedinac nalazi povećava se s količinom kvalitetnih veza između različitih okruženja. Kvalitetne, brojne i snažne veze između različitih mikrosustava olakšavaju prijelaz iz jednog u drugo okruženje i osnažuju položaj pojedinca unutar sustava (Somolanji Tokić, 2018).

Moss (2008, prema Somolanji Tokić, 2018) ističe tri modela povezanosti predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja. Prvi je *spremnost djeteta za školu* pri kojem škola postavlja jasne standarde upisa u školu, a koje dijete mora zadovoljiti. Provodi se set provjera i testova na kojima dijete pokazuje svoje sposobnosti i vještine. Drugi model naziva se *škole spremne za dijete* u kojem se, kako sami naziv govori, institucija prilagođava djetetu. Naglašava se važnost partnerskih odnosa između odgojno-obrazovnih sustava, a u prvi razred osnovne škole se uvode elementi pedagogije ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Treći model, *pedagogija sukonstrukcije*, idealizira odnos u kojem svi sudionici zajednički promišljaju i sukonstruiraju sliku djeteta te zajednički oblikuju proces tranzicije na temeljima razvojno primjerene prakse (Dahlberg i Lenz Taguchi, 1994, prema Somolanji Tokić, 2018).

1.2. Tranzicija u Republici Hrvatskoj

Republika Hrvatska jedna je od država potpisnica Konvencije o pravima djeteta (1989) prema kojoj je jedno od osnovnih prava svakog djeteta pravo na kvalitetan odgoj i obrazovanje. Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi (1997) omogućuje predškolski odgoj za djecu od navršениh šest mjeseci života do polaska u osnovnu školu, uređuje način na koji su vrtići osnovani i organizirani te utvrđuje ovlasti i dužnosti vrtića, osnivača i uprave. Predškolski odgoj i obrazovanje ostvaruje se na temelju Državnoga pedagoškog standarda (2008) koji određuje programe, ustroj predškole, broj djece, odgojitelja i stručnih suradnika, prehranu, zdravstvenu zaštitu, prostorne, materijalne i financijske uvjete i slično.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOŠ, 2014) je temeljni dokument koji regulira rani i predškolski odgoj i obrazovanje u Republici Hrvatskoj, sadrži temeljne vrijednosti odgoja i obrazovanja te određuje sve bitne sastavnice za organizaciju i provođenje odgojno-obrazovnog rada. „Osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju jedna je od iznimno važnih zadaća Nacionalnoga kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje jer stvara polazište i osigurava uvjete za zadovoljavanje jednog od temeljnih prava djeteta - prava na odgoj i obrazovanje.“ (MZOŠ, 2014). Kao pretpostavke za uspostavljanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju autori NKRPOO (MZOŠ, 2014) ističu:

- Kvalitetnu suradnju, odnosno partnerstvo, u sklopu i između različitih razina odgojno-obrazovnoga sustava, odnosno podsustava.
- Kvalitetnu suradnju svih podsustava s obiteljima i lokalnom zajednicom s ciljem prevladavanja prepreka koje izazivaju stres i nezadovoljstvo kod djece, roditelja i prosvjetnih djelatnika prije i tijekom prijelaza.

NKRPOO (MZOŠ, 2014) kao pretpostavku osiguravanja kontinuiteta u odgoju i obrazovanju ističe nužnost:

- Suradnje vrtića i škole zajedničkim djelovanjem svih sudionika koje je usmjereno na dobrobit djeteta uz naglasak na psihofizičke osobine djece, potrebe i mogućnosti, a u cilju cjelovitog razvoja, odgoja i obrazovanja djece;

- Unapređivanja uvjeta za kvalitetnu tranziciju kontinuitet kroz podizanje razina osobnih i profesionalnih kompetencija stručnjaka u odgojno-obrazovnim ustanovama

Spremnost i pripremljenost za primjereni prihvata djeteta i postizanje kontinuiteta djetetova razvoja, odgoja i učenja istaknut je kao osnovni cilj kvalitetne suradnje svih podsustava (MZOŠ, 2014). U Republici Hrvatskoj program predškole, u godini pred polazak u školu, obavezan je za svako dijete. Od programa predškole očekuje se poticanje razvoja djeteta, ublažavanje straha od nepoznatog, jačanje i razvijanje socijalnih kompetencija i strategija učenja, te dokumentiranje individualnog razvoja djeteta putem razvojnih i individualnih mapa. Prilikom upisa u osnovnu školu stručni suradnici u osnovnoj školi, najčešće psiholozi, procjenjuju status djeteta prije upisa u osnovnu školu. Taj razgovor odvija se u djetetu nepoznatom okruženju, odnosno u prostorijama škole. Upis djeteta u osnovnu školu može se razlikovati na osnovu procjene stručnog povjerenstva. Humanistički pristup uključivanju djece čiji je razvojni status ispod prosjeka dovodi u pitanje potrebu za normativnim procjenama. Normativna procjena psihofizičkog statusa djeteta često ne uzima u obzir osobnost djeteta ili kontekst odrastanja, a svako odstupanje od normativne procjene obično se tumači kao potencijalni problem (Einarsdottir i sur., 2018).

Procjena djece u školama naglašava crtu između vrtića i osnovne škole. Pojedinačna dokumentacija djece iz dječjih vrtića najčešće se ne preuzima u osnovnu školu. Planirani razgovori s roditeljima se događaju usputno, najčešće kada se primijete odstupanja u razvoju. Nepoznavanje povijesti razvoja djeteta i procjena statusa djeteta izvan njegovog primarnog socijalnog okruženja ne pridonosi sveobuhvatnom uvidu u djetetov status (Einarsdottir i sur., 2018).

Iako kontinuitet u odgoju i obrazovanju predstavlja jedno od ključnih načela NKRPOO (MZOŠ, 2015), samoj tranziciji ne pridaje se dovoljna značajnost u Republici Hrvatskoj. Visković i Višnjić Jevtić (2019) referiraju se na novija istraživanja koja upućuju na znatne probleme u odgojno-obrazovnoj politici od kojih je najznačajniji nedostatak društvene i profesionalne potpore svim dionicima tranzicije. Zanemareni su praktičari, struka je isključena iz donošenja odluka vezanih za obrazovne reforme te su nedovoljno povezani obrazovni sustavi. Autorice teškoće vide i u neumreženosti praktičara, nepovezanosti praktičara i znanstvenika, neuključenosti djece i

njihovih roditelja kao aktivnih sudionika procesa tranzicije, izostanku igre i rasprava kao oblika učenja te nedostatku kvalitetnih postupaka prijelaza.

1.3. Primjeri tranzicije u Europi

Obrazovna politika određuje formalne obrazovne sustave, strukturu obrazovanja i očekivane ishode obrazovanja te se ona razlikuje od države do države. Pomoću zakona, obrazovna politika određuje kriterij dobi i psihofizičkog statusa djeteta tijekom upisa u osnovnoškolsko obrazovanje kroz normativno definirana postignuća i individualni status pojedinca (Einarsdottir i sur., 2018). Babić (2014) pristupe dijeli na one „od vrha prema dolje“, odnosno one koji polaze od stajališta i očekivanja odraslih te „odozdo prema gore“, odnosno one koji uključuju djetetova iskustva i razumijevanja procesa.

U Danskoj djeca sa šest godina, nakon završetka boravka u vrtiću, započinju školovanje u pripremnom razredu po načelima pedagoškog kontinuiteta koji podrazumijeva suradnju odgojitelja i učitelja. Na djecu se gleda kao aktivne i kompetentne sudionike, a za koje je nužno da osjećaju važnost i zajedništvo. Voditelji pripremnog razreda su odgojitelji koji surađuju s učiteljima koji će preuzeti djecu u prvom razredu. U ovom prijelazu lokalne vlasti osiguravaju dogovor o suradnji sa zajedničkim vizijama i ciljevima između odgojitelja u vrtićima i voditelja pripremnih razreda, izvješće o dječjem razvoju, osobne uspomene svakog djeteta na vrtić te zajedničke dječje uspomene iz boravka u vrtiću. Prije početka škole, organiziraju se sastanci učitelja s roditeljima, a odgojitelji i voditelji pripremnog razreda iznose podatke na temelju kojih se formiraju razredi (Johanneson, 2012).

Iz Švicarske dolazi primjer spoja vrtića, predškole i osnovne škole nazvan *Grundstufe*. To je dobno mješoviti razred koji pohađaju djeca u dobi od četiri do sedam godina, nakon čega kreću u drugi razred osnovne škole. Ovakav model obuhvaća djecu različitih kompetencija s kojom rade zajednički odgojiteljica i učiteljica. U prvom dijelu dana učenje se odvija kroz igru, a kasnije djeca sjedaju za svoje radne stolove i uzimaju materijale za učenje. Pedagoški tim odvija redovite sastanke na kojima se raspravlja o postignućima, razvoju i odgojno-obrazovnim potrebama djece. Moguće je da neka djeca zbog značajnih napredaka program završe i u kraćem periodu (Kesselring, 2012).

Plachcka (2012) predstavlja program *Grundtvig* proveden u pet različitih europskih zemalja kojem je cilj promovirati što bezbolniju tranziciju. Program je proveden u Poljskoj, Češkoj, Slovačkoj, Sjevernoj Irskoj i Grčkoj kroz edukacije za roditelje, odgojitelje i učitelje. Kvalitativnim istraživanjima utvrđena su iskustva djece, roditelja, odgojitelja i učitelja vezana za proces tranzicije koja ukazuju na nedostatak komunikacije praktičara i roditelja u svih pet država.

U Grčkoj je pohađanje male škole, u trajanju od jedne godine, postalo obavezno za upis u osnovnu školu. Ova odluka doprinijela je nedostupnosti vrtića i malih škola zbog premalog broja u odnosu na potrebe djece. Posljedično, mlađa djeca češće se isključuju iz odgojno-obrazovnog procesa. Djeca u jednoj godini savladavaju dvije tranzicije – iz obiteljskog doma ili vrtića u predškolsku ustanovu te iz predškole u školu što dovodi do pojačanog stresa i nelagode kod brojne djece. Primjer koji dolazi iz Atene u potpunoj je suprotnosti od nastojanja stručnjaka za što bezbolnijom tranzicijom. Između predškole i škole nalazi se visoka ograda od željeznih rešetki s bodljikavom žicom na vrhu. Na tome mjestu mlađa djeca razgovaraju kroz ogradu s djecom s druge strane. Razlog ograde, koja je s godinama postajala sve viša, je da se zaustave lopte iz školskog igrališta. Djeca iz vrtića došla su na ideju da se naprave vrata između dva igrališta kako bi se djeca mogla međusobno družiti (Avlami, 2012).

U Poljskoj se predškolski odgoj odvija od nulte do sedme godine. U obrazovnoj politici i sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja ne postoji opis ideologija i praksi vezanih uz tranziciju. Odgajatelji u predškolskim ustanovama razvijaju vlastite programe za prilagodbu djece. Tranzicija se najčešće opisuje kao spremnost za školu, školska zrelost, prilagodba djeteta za školu ili priprema za školu. Svim ovim terminima zajednički je fokus na pojedinačno dijete i na to je li ono postiglo razvojnu točku spremnosti za školu (Einarsdottir i sur., 2018).

1.4. Obrazovanje studenata kao polazna točka u razvoju uspješne tranzicije

Kvaliteta budućih odgojno-obrazovnih djelatnika dijelom ovisi o kvaliteti nastavnog procesa koji se odvija na učiteljskim i odgojiteljskim studijima, a dijelom o samim pojedincima, studentima učiteljskih i odgojiteljskih studija. Fakultetsko obrazovanje ishodišna je točka u procesu profesionalnog razvoja kako odgojitelja, tako i učitelja, a tijekom profesionalnog je razvoja moguće doseći kompetencije koje uključuju kognitivne, funkcionalne, osobne i

vrijednosne kompetencije čiji ishod jest profesionalna kompetencija (Visković i Višnjić Jevtić, 2019).

Obrazovanje odgojitelja i učitelja u Republici Hrvatskoj provodi se na sedam sveučilišta. Na svim sveučilištima studiji se izvode kao sveučilišni studiji. Iznimka je Sveučilište u Puli na kojem se studij radnog i predškolskog odgoja izvodi kao stručni studij. Detaljan prikaz sveučilišta, uz nazive fakulteta sastavnica koji su zaduženi za obrazovanje budućih odgojitelja i učitelja, nalazi se u Tablici 1.

Tablica 1. *Nazivi sveučilišta u Republici Hrvatskoj uz pripadajuće sastavnice koje obrazuju buduće odgojitelje i učitelje*

Naziv sveučilišta	Naziv pripadajuće sastavnice
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku	Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli	Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Sveučilište u Rijeci	Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci
Sveučilište u Slavonskom Brodu	Odjel za društveno-humanističke znanosti; Učiteljski studij i Studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
Sveučilište u Zagrebu	Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Sveučilište u Zadru	Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja
Sveučilište u Splitu	Filozofski fakultet, Odsjek za učiteljski studij te rani i predškolski odgoj

Premda je riječ o srodnim profesijama, inicijalno obrazovanje učitelja i odgojitelja razlikuje se u trajanju i ishodima učenja te posljedično izlaznim kompetencijama studenata. Odgojitelji se

obrazuju na trogodišnjim preddiplomskim studijima s mogućnošću obrazovanja na diplomskoj razini. Učitelji se obrazuju na integriranom sveučilišnom diplomskom studiju. Analizirajući razliku u pristupima obrazovanju studenata RPOO-a i US-a, vidljivo je kako kurikulumi RPOO i OO ističu potrebu osiguravanja kontinuiteta u odgoju i obrazovanju. Stoga je očekivano kako u obrazovanju odgojitelja i učitelja postoje sadržaji koji su fokusirani na osiguravanje kontinuiteta, odnosno razdoblje tranzicije između RPOO i OO. Uvidom u dostupne silabe navedenih Sveučilišta, vidljivo je kako na trima sveučilištima postoje kolegiji koji se bave procesom tranzicije između odgojno-obrazovnih ustanova. Bilo bi pogrešno zaključiti da su to jedini kolegiji na kojima se studenti susreću sa ovom tematikom jer je moguće je da se isti sadržaji poučavaju u okviru različitih kolegija.

U ovome je radu važno determinirati razliku u shvaćanjima tranzicije između studenata UF i RPOO jer se studenti oba studijska programa obrazuju za dvije profesije koje su nužno usmjerene jedna na drugu kako bi se osigurao kontinuitet u odgoju i obrazovanju djece. Upravo je to važna teza koju valja braniti jer je tranzicija proces u kojem sudjeluju pripadnici samo naizgled različitih profesija. Stoga je važno povezivanje budućih profesionalaca na polazišnoj točki, a to je visokoškolsko obrazovanje koje obrazuje buduće profesionalce u procesu tranzicije.

2. METODOLOGIJA

2.1. Cilj

Cilj je ovoga istraživanja utvrditi mišljenje studenata RPOO i US o procesu tranzicije iz vrtića u školu, njihovoj pripremljenosti i međusobnim očekivanjima.

2.2. Problemi istraživanja

1. Ispitati razlikuju li se stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija o tranziciji.
2. Ispitati jesu li sociodemografske varijable prediktori mišljenja o tranziciji.
3. Ispitati razlikuju se stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija s obzirom na zastupljenost sadržaja iz područja tranzicije tijekom obrazovanja.
4. Ispitati procjenu o postojećoj suradnji između studenata US i RPOO te mišljenja o potrebitosti suradnje između odgojitelja i učitelja.

2.3. Hipoteza

H1: Očekuje se da se stavovi učitelja i odgojitelja (studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija) o tranziciji razlikuju.

H2: Pretpostavlja se da su sociodemografske varijable (sveučilište, godina studija i dob) prediktori mišljenja o tranziciji.

H3: Pretpostavlja se da se stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija međusobno razlikuju prema iskustvu koje su imali za vrijeme studija.

H5: Očekuje se da studenti učiteljskog i odgojiteljskog studija trenutnu suradnju procjenjuju lošom, dok se za suradnju između odgojitelja i učitelja očekuje da će ju smatrati izrazito korisnom.

2.4. Ispitanici i metode

Uzorak obuhvaća studente odgojiteljskih i učiteljskih studija u Republici Hrvatskoj (N = 523). U ukupnome uzorku gotovo dvije trećine (64,1%, f=335) čine studenti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a trećinu (35,9 %, f = 188) studenti učiteljskog studija. Sudionici su

uglavnom bili studenti prvih godina studija (28,7 %, $f = 150$) sa Sveučilišta u Zagrebu (52,6 %, $f = 275$). Sudionici su prosječne dobi 23.5 godine ($M = 23,5$, $SD = 6,1$) pri čemu najmlađi sudionik ima 18, a najstariji 55 godina. Među sudionicima, 99 % ($f = 518$) ispitanika čine studentice, dok 1 % ($f = 5$) čine studenti. Detaljan sociodemografski prikaz prikazan je u Tablici 2.

Tablica 2. Prikaz sociodemografskih karakteristika sudionika ($N = 523$)

Demografsko obilježje	Kategorija	f	%
Rod	Muško	518	99,0
	Žensko	5	1,0
Godina studija	1	150	28,7
	2	77	14,7
	3	98	18,7
	4	95	18,2
	5	77	14,7
	apsolventska	26	5,0
Sveučilište	Zagreb	275	52,6
	Split	65	12,4
	Osijek	67	12,8
	Zadar	72	13,8
	Rijeka	25	4,8
	Slavonski Brod	19	3,6
Status	US	188	35,9
	RPOO	335	64,1

Legenda: f – frekvencija odabranog odgovor; % - postotak sudionika u ukupnom uzorku

Istraživanje je provedeno tijekom ožujka 2021. godine u virtualnom okruženju pomoću aplikacije *Google upitnici*. Voditelji istraživanja su se putem e-maila obratili predstavnicima studenata na sedam sveučilišta (Zagreb, Split, Osijek, Rijeka, Zadar, Slavonski Brod, Pula) na kojima se obrazuju odgojitelji i učitelji, kako bi obavijestili studente o provođenju istraživanja i mogućnosti uključivanja u isto. Sudionici su bili svi studenti koji su odlučili sudjelovati u istraživanju, čime je uzorak bio prigodan, a prikupljan metodom snježne grude. Uz to, studenti su bili obaviješteni putem grupe *Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu* o mogućnosti sudjelovanja

u istraživanju. U istraživanju su sudjelovali studenti svih nabrojanih sveučilišta, izuzevši pulsko sveučilište. Svi studenti – potencijalni sudionici u istraživačkom projektu, bili su unaprijed pisano informirani o svrhovitosti, znanstvenoj utemeljenosti projekta. Sudionicima istraživanja pojašnjena je svrha istraživanja i zajamčena anonimnost. Etičko povjerenstvo Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu dalo je suglasnost za provedbu istraživanja.

2.5. Instrument

U istraživanju se koristio Upitnik pripreme za školu za roditelje, odgajatelje i učitelje (Visković i Višnjić Jevtić, 2020). Upitnik se sastoji od četiri dijela. Prvi dio odnosio se na sociodemografske podatke. Drugi dio istraživao je stavove sudionika u odnosu na značajnost prijelaza, odgovornost i ulogu dionika postupaka prijelaza (*Skala SZP*). Stavovi su se procjenjivali pomoću petodijelne skale Likertova tipa. Treći dio odnosio se na procjenu vještina potrebnih za uspješne prijelaze (*Skala SOI*). Sudionici su značajnost procjenjivali na sedmostupanjskoj skali pri čemu je 1 označavalo najmanju značajnost, a 7 najveću. U četvrtom dijelu sudionici su dali informacije o vlastitom iskustvu obrazovanja za osiguravanje kvalitetne obrazovne tranzicije te su dali prijedloge za unapređenje iste (Prilog 1). Otvorenim pitanjima omogućeno je argumentiranje osobnih procjena. Skalom SZP obuhvaćeni su sljedeći faktori: prediktori školskoga uspjeha, uloga dječjeg vrtića, uloga odgajatelja, uloga obitelji, uloga osnovne škole, uloga učitelja, uloga djece, procjena dječjeg statusa, dokumentiranje dječjeg razvoja, suradnja i strategije učenja (Visković i Višnjić Jevtić, 2020). Pouzdanost korištene skale mjerena Cronbachovim alpha koeficijentom iznosila je 0,852 ($\alpha=,852$) što je neznatno viša pouzdanost nego ona utvrđena kod Visković i Višnjić Jevtić (2020) ($\alpha=,842$). Skalom SOI obuhvaćeni su faktori:

- osobnost (samopoštovanje, samopouzdanje, dosljednost, odgovornost)
- socio-emocionalne kompetencije (emocionalna samoregulacija, empatija, asertivnost, skrb o sebi, strpljivost, traženje pomoći)
- suradničke kompetencija (suradnja)
- akademske vještine rane pismenosti (glasovna analiza i sinteza, čitanje, računanje,...)
- spoznajni status (upamćivanje, zaključivanje, združena pažnja).

Pouzdanost korištene skale (*Skala SZP*) mjerena Cronbachovim alpha koeficijentom iznosila je 0,930 ($\alpha=,930$) što je viša pouzdanost nego ona utvrđena kod Visković i Višnjić Jevtić (2020) ($\alpha=,754$). Podatci istraživanja obrađeni računalnim programom IBM SPSS, verzija 20. Za analizu rezultata korištena je deskriptivna i inferencijska statistika.

Pomoću Kolmogorov -Smirnov testa utvrđeno je da se radi o pravilnoj raspodjeli podataka stoga su u analizi korišteni parametrijski testovi: t-Test (za testiranje diferencije između dvije nezavisne skupine) te ANOVA (za testiranje diferencije između dvije i više nezavisnih skupina). Pearsonov koeficijent korelacije koristio se za računanje korelacije, odnosno povezanosti podataka, te se za ostale vrijednosti koristila deskriptivna statistika (aritmetička sredina, standardna devijacija).

3. REZULTATI

3.1. Deskriptivna analiza

Analizom deskriptivnih pokazatelja za *Skalu značajnost prijelaza, odgovornost i ulogu dionika postupaka prijelaza* vidljivo je kako procjene naginju višim vrijednostima, što znači veći stupanj slaganja u odnosu na tvrdnje unutar navedene skale. Sudionici najveći stupanj slaganja iskazuju u odnosu na tvrdnju kako je suradnja obitelji, vrtića i škole preduvjet kvalitete odgoja i obrazovanja ($M=4,63$, $SD=0,60$). Sudionici se ne slažu kako bi se učitelji trebali više uključiti u aktivnosti u vrtiću kako bi podučili odgojitelje ($M=2,16$; $SD=1,14$). Također je vidljivo neslaganje s tvrdnjama koje se odnose na školarizaciju ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (Djeca bi u vrtiću trebala učiti čitanje i pisanje ($M=2,45$; $SD=1,15$); Djeca u vrtiću trebaju imati točno određeno vrijeme za rješavanje zadataka koji ih očekuju u školi ($M=2,26$; $SD=1,13$)).

Deskriptivnom analizom utvrđeno je kako sudionici istraživanja pri procjeni vještina potrebnih za uspješan prijelaz iz vrtića (*Skala SZP*) u školu najznačajnijom procjenjuju suradničke vještine ($M=6,46$; $SD=0,92$), a najmanje značajnom vještinu računanja ($M=3,17$; $SD=1,57$). Visoko su rangirane i vještine traženja pomoći ($M=6,35$; $SD=1,00$), samopouzdanje ($M=6,31$; $SD=1,07$), samopoštovanje ($M=6,30$; $SD=1,05$) te skrb o svojim stvarima ($M=6,27$, $SD=1,06$) i sebi ($M=6,27$; $SD=1,19$).

3.2. Statistička obrada podataka

Prvi problem istraživanja bio je ispitati razlikuju li se stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija o tranziciji, pri čemu se očekivalo da se stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija o tranziciji razlikuju (H_1). Rezultati t-testa (Tablica 3) pokazuju kako je utvrđena statistički značajna razlika vidljiva u odnosu na varijable: uloga osnovne škole, uloga učitelja, uloga djece, procjena dječjeg statusa, dokumentiranje dječjeg razvoja (*Skala SZP*), te osobnost i socijalno-emocionalne kompetencije (*Skala SOI*). U svim navedenim varijablama studenti odgojiteljskog studija izražavaju veći stupanj slaganja s tvrdnjama od studenata učiteljskog studija.

Ovakvim je nalazom potvrđena postavljena prva hipoteza istraživanja, odnosno stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija statistički se značajno razlikuju u ukupno osam ispitivanih varijabli dviju skala.

Tablica 3. Prikaz rezultata T-Testa za nezavisne uzorke u mjerenju razlika stavova studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija o obrazovnom prijelazu ($N = 523$)

Ispitivani faktori (nezavisne varijable)	<i>t</i>	<i>p</i>
PSU	1.220	.223
Uloga DV	1.169	.243
Uloga ODG	-.930	.353
Uloga OB	-.405	.686
Uloga OS	-2.502	.013
Uloga UC	-3.351	.001
Uloga DJ	-5.701	.000
NPDS	-8.207	.000
DDR	-4.663	.000
SUR	-2.767	.006
StrUC	-.962	.337
AVRP	-1.349	.178
Osob	-1.978	.049
SEK	-2.504	.013
SpozS	-1.737	0.83

Legenda: PSU - prediktori školskog uspjeha, *t* - vrijednost testa za zavisne uzorke, Uloga DV - uloga dječjeg vrtića, Uloga ODG - uloga odgojitelja, Uloga OB - uloga obitelji, Uloga OS - uloga osnovne škole, Uloga UC - uloga učitelja, Uloga DJ - uloga djece, NPDS - procjena dječjeg statusa, DDR - dokumentiranje dječjeg razvoja, SUR – suradničke kompetencije, StrUC - strategije učenja, AVRP - akademske vještine rane pismenosti, Osob - osobnost, SEK - socio-emocionalne

kompetencije, SpozS - spoznajni status, t – vrijednost t-testa, p -statistička značajnost; (značajne vrijednosti otisnute su debljim slovima)

Drugim se problemom istraživanja nastojalo ispitati jesu li sociodemografske varijable prediktori mišljenja o tranziciji. Postavljenom se hipotezom istraživanja pretpostavljalo da su sociodemografske varijable (sveučilište, godina studija i dob) prediktori mišljenja o tranziciji (H2). Kako bi se utvrdilo postoji li razlika u procjenama s obzirom na sveučilište, godinu studija i dob korištena je jednosmjerna analiza varijance (ANOVA). Utvrđeno je kako postoji statistički značajna razlika u procjenama sudionika s obzirom na Sveučilište koje pohađaju u varijablama uloga dječjeg vrtića; uloga odgojitelja; uloga djece te normativna procjena dječjeg statusa (Tablica 4). Post hoc analizom, primjenom Bonferonni testa, utvrđeno je kako sudionici sa Sveučilišta u Zagrebu i Osijeku značajnijim procjenjuju ulogu dječjeg vrtića u odnosu na studente iz Zadra. Studenti iz Osijeka i Rijeke značajnim procjenjuju ulogu odgojitelja u odnosu na studente iz Zadra. Studenti iz Splita značajnim procjenjuju ulogu djece u odnosu na studente iz Zagreba i Osijeka. Ispitanici iz Splita značajnijim procjenjuju normativnu procjenu dječjeg statusa u odnosu na sudionike iz Zagreba, dok sudionici iz Zadra značajnijim procjenjuju istu varijablu u odnosu na sudionike iz Zagreba, Osijeka i Slavenskog Broda. Suradna je značajnija sudionicima iz Splita u odnosu na sudionike iz Zadra.

Tablica 4. Prikaz rezultata ANOVA testa radi utvrđivanja sveučilišta kao prediktora mišljenja o tranziciji ($N = 522$)

	<i>Suma skorova</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
PSU	119.793	2.055	.070
Uloga DV	314.655	3.002	.011
Uloga ODG	53.641	3.692	.003
Uloga OB	95.075	2.024	.074
Uloga OS	42.787	1.771	.117
Uloga UC	189.424	2.082	.066
Uloga DJ	51.614	3.985	.001
NPDS	411.737	5.484	.000
DDR	27.517	1.111	.353
SUR	52.521	3.307	.006
StrUc	28.147	1.377	.231
AVRP	342.294	.891	.487
Osob	132.783	1.169	.323
SEK	330.431	3.976	.002
SpozS	52.450	.410	.842

Legenda: PSU - prediktori školskog uspjeha, , Uloga DV - uloga dječjeg vrtića, Uloga ODG - uloga odgojitelja, Uloga OB - uloga obitelji, Uloga OS - uloga osnovne škole, Uloga UC - uloga učitelja, Uloga DJ - uloga djece, NPDS - procjena dječjeg statusa, DDR - dokumentiranje dječjeg razvoja, SUR – suradničke kompetencije, StrUC - strategije učenja, AVRP - akademske vještine rane pismenosti, Osob - osobnost, SEK - socio-emocionalne kompetencije, SpozS - spoznajni

status, F – vrijednost testa, p -statistička vjerojatnost; * $p < .05$; (značajne vrijednosti otisnute su debljim slovima)

Utvrđeno je kako postoji statistički značajna razlika u procjenama sudionika s obzirom na godinu studija koje pohađaju (Tablica 5). Post hoc analizom, primjenom Bonferonni testa utvrđeno je kako sudionici viših godina značajnijim procjenjuju navedene varijable u odnosu na studente 1. godine studija.

Tablica 5. *Prikaz rezultata ANOVA testa radi utvrđivanja godine studija kao prediktora mišljenja o tranziciji (N = 522)*

	<i>Suma skorova među grupama</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Suradnja	10.048	2.384	.037
PSU	76.412	1.302	.262
Uloga DV	318.525	3.040	.010
Uloga ODG	13.535	.907	.476
Uloga OB	87.213	1.854	.101
Uloga OS	24.291	.998	.418
Uloga UC	553.663	6.330	.000
Uloga DJ	37.684	2.880	.014
NPDS	157.128	2.026	.073
DDR	109.303	4.559	.000
SUR	81.113	5.198	.000
StrUc	51.862	2.566	.026
AVRP	477.140	1.246	.286
Osob	402.139	3.624	.003
SEK	697.224	3.976	.002

SpozS	140.364	1.105	.357
-------	---------	-------	------

Legenda: PSU - prediktori školskog uspjeha, Uloga DV - uloga dječjeg vrtića, Uloga ODG - uloga odgojitelja, Uloga OB - uloga obitelji, Uloga OS - uloga osnovne škole, Uloga UC - uloga učitelja, Uloga DJ - uloga djece, NPDS - procjena dječjeg statusa, DDR - dokumentiranje dječjeg razvoja, SUR – suradničke kompetencije, StrUC - strategije učenja, AVR P - akademske vještine rane pismenosti, Osob - osobnost, SEK - socio-emocionalne kompetencije, SpozS - spoznajni status, F – rezultati testa, p -statistička vjerojatnost;* $p < .05$; (značajne vrijednosti otisnute su debljim slovima)

Pearsonovim koeficijentom korelacije provjeravala se povezanost između procjene mišljenja studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija te dobi studenata. Provedenim testom Pearsonovog koeficijenta korelacije utvrđene su sljedeće statistički značajne povezanosti:

1. Negativna korelacija između dobi i prediktora školskog uspjeha, ($r = -.096.$; $p < 0.01$), što pokazuje da mlađi sudionici pozitivnije vrednuju prediktore školskog uspjeha.
2. Negativna korelacija između dobi i uloga dječjeg vrtića ($r = -.154.$; $p < 0.05$), što pokazuje da mlađi sudionici pozitivnije vrednuju ulogu dječjeg vrtića.
3. Negativna korelacija između dobi i uloga odgojitelja ($r = -.105.$; $p < 0.01$), što pokazuje da mlađi sudionici pozitivnije vrednuju ulogu odgojitelja.
4. Negativna korelacija između dobi i uloga osnovne škole ($r = -.57.$; $p < 0.01$), što pokazuje da mlađi sudionici pozitivnije vrednuju ulogu osnovne škole.
5. Pozitivna korelacija između dobi i uloga učitelja ($r = .121.$; $p < 0.05$), što pokazuje da stariji sudionici pozitivnije vrednuju ulogu učitelja.
6. Pozitivna korelacija između dobi i uloga djece ($r = .154.$; $p < 0.05$), što pokazuje da stariji pozitivnije vrednuju ulogu djece.
7. Pozitivna korelacija između dobi i procjene dječjeg statusa ($r = .116.$; $p < 0.05$), što pokazuje da stariji pozitivnije vrednuju procjenu dječjeg statusa

Treći je problem istraživanja bio ispitati razlikuju li se stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija s obzirom na zastupljenost sadržaja iz područja tranzicije tijekom

obrazovanja. Hipotezom (H3) se u ovome problemu istraživanja pretpostavljalo da se stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija međusobno razlikuju prema iskustvu koje su imali za vrijeme studija. Utvrđeno je kako postoji statistički značajna razlika u procjenama sudionika s obzirom na njihovo iskustvo sa sadržajima na temu tranzicije tijekom studija s obzirom na varijable uloga osnovne škole, uloga učitelja, uloga djece, procjena dječjeg statusa, dokumentiranje dječjeg razvoja te strategije učenja (Tablica 7). Post hoc analizom, primjenom Bonferonni testa, utvrđeno je kako sudionici koji su se upoznali sa sadržajima na temu tranzicije iz više kolegija značajnije procjenjuju ulogu osnovne škole od onih koji se nisu uopće sreli s ovom temom. Također, sudionici koji su se upoznali sa sadržajima na temu tranzicije iz više kolegija ili koji su pohađali kolegij koji se bavi ovom temom značajnije procjenjuju ulogu učitelja od onih koji se nisu uopće sreli s ovom temom. Sudionici koji su imali doticaj s ovom temom iz više kolegija ili koji su pohađali kolegij koji se bavi ovom temom te oni koji su za temu čuli u neobaveznom razgovoru značajnijim procjenjuju ulogu djece u tranziciji od onih koji se nisu sreli s ovom tematikom. Sudionici koji su pohađali kolegij koji se bavi temom tranzicije, značajnijim procjenjuju procjenu dječjeg statusa u tranziciji od onih koji su o tranziciji čuli usput ili uopće nisu čuli. Sudionici koji su se upoznali sa sadržajima na temu tranzicije iz više kolegija, značajnijim procjenjuju važnost dokumentiranja dječjeg razvoja od onih koji se uopće nisu sreli sa tim sadržajima. S obzirom na varijablu strategije učenja, sudionici koji su se upoznali sa sadržajima na temu tranzicije iz više kolegija procjenju je značajnije u odnosu na sve ostale grupe sudionika.

Tablica 7. Rezultati ANOVA testa radi utvrđivanja razlike prema iskustvu za vrijeme studija kao prediktora mišljenja o tranziciji ($N = 522$)

	<i>Suma skorova među grupama</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
PSU	74.290	2.117	.097
Uloga DV	38.758	.603	.613
Uloga ODG	9.876	1.105	.347
Uloga OB	26.490	.930	.426
Uloga OS	45.552	3.158	.024
Uloga UC	421.794	7.953	.000
Uloga DJ	82.162	10.862	.000
NPDS	210.104	4.563	.004
DDR	90.218	4.563	.004
SUR	27.343	2.837	0.38
StrUc	54.685	4.553	.004
AVRP	329.347	1.433	.232
Osob	32.704	.478	.698
SEK	60.685	.559	.642
SpozS	45.598	.596	.618

Legenda: PSU - prediktori školskog uspjeha, Uloga DV - uloga dječjeg vrtića, Uloga ODG - uloga odgojitelja, Uloga OB - uloga obitelji, Uloga OS - uloga osnovne škole, Uloga UC - uloga učitelja, Uloga DJ - uloga djece, NPDS - procjena dječjeg statusa, DDR - dokumentiranje dječjeg razvoja, SUR – suradničke kompetencije, StrUC - strategije učenja, AVRVP - akademske vještine rane pismenosti, Osob - osobnost, SEK - socio-emocionalne kompetencije, SpozS - spoznajni status, F – rezultati testa, *p* -statistička vjerojatnost; **p* < .05; (značajne vrijednosti otisnute su debljim slovima)

Posljednji, četvrti, problem ovoga istraživanja bio je ispitati procjenu o postojećoj suradnji između studenata US i RPOO te mišljenja o potrebitosti suradnje između odgojitelja i učitelja. U skladu s postavljenim problemom, pripadajućom se hipotezom pretpostavljalo da studenti učiteljskog i odgojiteljskog studija trenutnu suradnju procjenjuju lošom, dok se za suradnju između odgojitelja i učitelja očekuje da će ju smatrati izrazito korisnom. Rezultati pokazuju kako jednak broj sudionika istraživanja postojeću suradnju procjenjuje dobrom i izuzetno dobrom (29,4%, *f*=154) te lošom i sasvim lošom (29,4%, *f*=154). Ipak najveći broj sudionika u procjeni zauzima neutralni stav (41,1%, *f*=215).

Analizom njihovih iskaza moguće je utvrditi kako slušanje zajedničkih kolegija vide kao mogućnost za unaprjeđenje suradnje. Više od četiri petine sudionika (83,6%, *f*=437) stava je kako bi studenti učiteljskog i odgojiteljskih studija zajedno trebali slušati neke kolegije. Primjenom *t*-testa nije utvrđena statistički značajna razlika u procjenama ovih tvrdnji s obzirom na to koji studij sudionici pohađaju.

4. RASPRAVA

Cilj provedenoga istraživanja bio je utvrditi mišljenje studenata RPOO i US o procesu tranzicije iz vrtića u školu, njihovoj pripremljenosti i međusobnim očekivanjima.

Prvi je problem istraživanja bio ispitati razlikuju li se stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija o tranziciji, prilikom čega se pošlo od pretpostavke kako se isti razlikuju. Testirali su se faktori na dvije skale, Skali SZP i SOI. Rezultati istraživanja pokazali su da postoji statistički značajna razlika u odnosu na varijable: uloga osnovne škole, uloga učitelja, uloga djece, procjena dječjeg statusa, dokumentiranje dječjeg razvoja (Skala SZP), te osobnost i socijalno-emocionalne kompetencije (Skala SOI). U svim navedenim tvrdnjama studenti odgojiteljskog studija pokazuju veći stupanj afirmacije tvrdnji od studenata učiteljskog studija, čime je razlika u stavovima o obrazovnoj tranziciji u skladu s početno očekivanim rezultatima prvoga problema istraživanja, odnosno prvom postavljenom hipotezom (H1). S obzirom na to da je provedeno istraživanje prvo takve vrste provedeno u Republici Hrvatskoj, ne postoji mogućnost triangulacije rezultata s drugim istraživanjima. Istraživanje Visković i Višnjić Jevtić (2020) provedeno na populaciji odgojitelja, učitelja i roditelja pokazao je da postoje statistički značajne razlike u stavovima ovisno o ulozi u kojoj se sudionici nalaze (jesu li odgojitelji, učitelji ili roditelji) za varijable uloga dječjeg vrtića, uloga odgajatelja, uloga učitelja i uloga škole.

Drugim se problemom istraživanja nastojalo ispitati jesu li sociodemografske varijable prediktori mišljenja o tranziciji gdje se očekivao afirmativan rezultat, odnosno da su sveučilište, godina studija i dob (sociodemografski činitelji) prediktori mišljenja o tranziciji (H2). Rezultatima je utvrđeno da se sudionici, s obzirom na sveučilište, razlikuju u varijablama: uloga dječjeg vrtića; uloga odgojitelja; uloga djece te normativna procjena dječjeg statusa. Post hoc analizom, primjenom Bonferonni testa, utvrđeno je kako sudionici sa Sveučilišta u Zagrebu i Osijeku značajnijim procjenjuju ulogu dječjeg vrtića u odnosu na studente iz Zadra. Studenti iz Osijeka i Rijeke značajnijim procjenjuju ulogu odgojitelja u odnosu na studente iz Zadra. Studenti iz Splita značajnim procjenjuju ulogu djece u odnosu na studente iz Zagreba i Osijeka. Ispitanici iz Splita značajnijim procjenjuju normativnu procjenu dječjeg statusa u odnosu na sudionike iz Zagreba, dok sudionici iz Zadra značajnijim procjenjuju istu varijablu u odnosu na sudionike iz Zagreba, Osijeka i Slavonskog Broda. Suradnja je značajnija sudionicima iz Splita u odnosu na sudionike

iz Zadra. Također, utvrđena je statistički značajna razlika u procjenama sudionika s obzirom na godine studija koje pohađaju. Sudionici viših godina statistički značajnije procjenjuju varijable: suradnju, ulogu dječjeg vrtića, ulogu učitelja, ulogu djece, dokumentiranje dječjeg razvoja, strategije učenja, suradničke kompetencije (suradnja), osobnost (samopoštovanje, samopouzdanje, dosljednost, odgovornost) te socio-emocionalne kompetencije (emocionalna samoregulacija, empatija, asertivnost, skrb o sebi, strpljivost, traženje pomoći) od studenata viših godina. Socijalna kompetencija je sposobnost integracije kognitivnih, afektivnih i bihevioralnih stanja u svrhu postizanja ciljeva u socijalnom kontekstu, odnosno koliko se djeca slažu s vršnjacima i odraslima te ostvaruju kvalitetne odnose. Socijalna i emocionalna kompetencija često su povezane jer socijalne interakcije uključuju emocije te sposobnost emocionalne kompetencije utvrđivanja koliko su uspješni tijekom interakcija i ostvarivanja odnosa (McCabe i Altamura, 2011 prema Paić-Karega, 2019). Osim toga, utvrđeno je da postoji statistički značajna povezanost između dobi i određenih varijabli istraživanja. Rezultati pokazuju sljedeće povezanosti: kako mlađi sudionici pozitivnije vrednuju prediktore školskog uspjeha ($r = -.096$; $p < 0.01$), ulogu dječjeg vrtića ($r = -.154$; $p < 0.05$), ulogu odgojitelja ($r = -.105$; $p < 0.01$) te ulogu osnovne škole ($r = -.57$; $p < 0.01$). Nadalje, stariji sudionici pozitivnije vrednuju ulogu učitelja ($r = .121$; $p < 0.05$), ulogu djece ($r = .154$; $p < 0.05$) te procjenu dječjeg statusa ($r = .116$; $p < 0.05$). Ovim se nalazom potvrdila druga hipoteza (H2) jer postoji statistički značajna razlika između navedenih varijabli. Razumljivo je da studenti viših godina studija statistički značajnije procjenjuju navedene varijable te ovdje nudimo razmišljanje u smjeru da su studenti viših godina iskusniji i osvješteniji za skorašnji rad koji slijedi u predškolskim i školskim ustanovama.

Trećim se problemom istraživanja nastojalo ispitati razlikuju li se stavovi studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija s obzirom na zastupljenost sadržaja iz područja tranzicije tijekom obrazovanja. Pretpostavka (H3) je bila kako se stavovi sudionika međusobno razlikuju ovisno o iskustvu koje su imali za vrijeme svoga studija. Rezultati pokazuju kako postoji statistički značajna razlika u procjenama sudionika s obzirom na njihovo iskustvo sa sadržajima na temu tranzicije tijekom studija, s obzirom na varijable uloga osnovne škole, uloga učitelja, uloga djece, procjena dječjeg statusa, dokumentiranje dječjeg razvoja te strategije učenja. Također, utvrđeno je kako sudionici, koji su se upoznali sa sadržajima na temu tranzicije iz više kolegija, značajnije procjenjuju ulogu osnovne škole od onih koji se nisu uopće sreli s ovom temom. Nadalje, sudionici koji su se upoznali sa sadržajima na temu tranzicije iz više kolegija ili koji su pohađali kolegij koji

se bavi ovom temom značajnije procjenjuju ulogu učitelja od onih koji se nisu uopće sreli s ovom temom. Sudionici koji su imali doticaj s ovom temom iz više kolegija ili koji su pohađali kolegij koji se bavi ovom temom, te oni koji su za temu čuli u neobaveznom razgovoru, značajnijim procjenjuju ulogu djece u tranziciji od onih koji se nisu sreli s ovom tematikom. Sudionici koji su pohađali kolegij koji se bavi temom tranzicije, značajnijim procjenjuju procjenu dječjeg statusa u tranziciji od onih koji su o tranziciji čuli usput ili uopće nisu čuli. Sudionici koji su se upoznali sa sadržajima na temu tranzicije iz više kolegija značajnijim procjenjuju važnost dokumentiranja dječjeg razvoja od onih koji se uopće nisu sreli sa tim sadržajima. S obzirom na varijablu strategije učenja, sudionici koji su se upoznali sa sadržajima na temu tranzicije iz više kolegija procjenju je značajnije u odnosu na sve ostale grupe sudionika. Utvrđenim se statistički značajnim razlikama potvrđena H3.

Posljednji, četvrti, problem ovoga istraživanja bio je ispitati procjenu o postojećoj suradnji između studenata US i RPOO te mišljenja o potrebitosti suradnje između odgojitelja i učitelja. U skladu s postavljenim problemom, pripadajućom se hipotezom pretpostavljalo da studenti učiteljskog i odgojiteljskog studija trenutnu suradnju procjenjuju lošom, dok se za suradnju između odgojitelja i učitelja očekuje da će ju smatrati izrazito korisnom. Rezultati pokazuju kako studenti uistinu procjenjuju trenutnu suradnju kao nedostatnu te vide potrebu međusobne suradnje, pri čemu zajedničko slušanje određenih kolegija procjenjuju potencijalno korisnim.

Ovo istraživanje pokazalo je kako sudionici ne procjenjuju prijelaz kao svojevrsnu školarizaciju ranog i predškolskog programa. Ovi nalazi u suprotnosti su s nalazima na međunarodnoj razini. Primjerice, Bingham i Whitebread (2012) te Armstrong (2008) navode kako se prijelazi najčešće poistovjećuju s prilagodbom djece zahtjevima nastavnog procesa, odnosno školarizacijom. Kemmis (2002) pak navodi da se na taj način djecu nastoji prilagoditi unaprijed određenim zahtjevima. Takav pristup predstavlja odmak od odgoja i obrazovanja usmjerenog na dijete, što je okosnica kurikuluma u Republici Hrvatskoj. Samim time nalazi ovog istraživanja pokazuju kako sudionici razumiju potrebe djeteta i stavljaju ih ispred mogućih zahtjeva škole.

4.1. Ograničenja istraživanja

Ograničenje istraživanja predstavlja način prikupljanja podataka u mrežnom okruženju. Iako je ovakvo istraživanje opravdano, s obzirom na trenutne epidemiološke mjere propisanih u

skladu s globalnom pandemijom COVID-19, ono ima svojevrсна ograničenja. Moguće je da je riječ o samoselekciji uzorka, što znači da će skloniji ispunjavanju upitnika biti oni sudionici koji imaju veći interes. Također, moguće je da u istraživanju nisu sudjelovale osobe koje imaju otpor prema korištenju tehnologije ili one koje su se susrele s tehnološkim poteškoćama.

4.2. Praktične implikacije

S obzirom na to da je ovo prvo istraživanje u Republici Hrvatskoj kojim se ispitalo mišljenje studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija o obrazovnoj tranziciji, nalazi dobiveni time od izrazite su znanstvene vrijednosti te ih je moguće dodatno istražiti i implementirati ne samo u zakonske regulative, već ih je potrebno dublje proučiti radi poboljšanja standardizacije obiju profesija na visokoškolskoj razini. Isto tako, rezultate dobiveni provedenim istraživanjem moguće je implementirati u suradnju svih dionika tranzicije, dok je u ovome radu fokus bio na suradnji studenata učiteljskog i odgojiteljskog studija kao budućih profesionalaca koji će neupitno biti suradnici u procesu tranzicije djeteta.

5. ZAKLJUČCI

Istraživanje predstavljeno u ovom radu imalo je za cilj utvrditi mišljenje studenata odgojiteljskog i učiteljskog studija odgojno-obrazovnim prijelazima. Istraživanjem su prihvaćene sve postavljene hipoteze. Utvrđeno je kako se stavovi odgojitelja i učitelja o tranziciji razlikuju te kako su sociodemografske varijable prediktori njihovog mišljenja. Očekivano, kao značajan prediktor pokazalo se slušanje kolegija sa sadržajima iz područja tranzicije. Također, sudionici su svjesni važnosti međusobne suradnje odgojitelja i učitelja te predlažu uvođenje zajedničkih kolegija, no ne nužno s tematikom tranzicije.

S obzirom na to da je istraživanje provedeno tijekom provedbe projekta, koji za cilj ima unapređenje studijskih programa za obrazovanje učitelja i odgojitelja, moguće je da će rezultati doprinijeti obrazovanju u području tranzicije.

ZAHVALE

Od srca zahvaljujemo svojoj mentorici doc. dr. sc. Adrijani Višnjić Jevtić koja je u nama prepoznala entuzijazam za mijenjanjem sustava i pružila nam priliku da se naš glas čuje. Rad s Vama bio je užitak od početka do kraja i sigurne smo da će se zajednička pustolovina nastaviti i mijenjati oblike.

Zahvaljujemo svojim obiteljima – mamama, tatama, sestri i bratu te svojoj ostaloj obitelji – koji su nas svakodnevno voljeli i podsjećali da tu i tamo stanemo, predahnemo i ponosimo se svime što smo postigle. Odgojili ste nas snagom za mijenjanjem svijeta i nadamo se da ste ponosni na osobe u koje odrastamo.

Zahvaljujemo se svojim dečkima, prijateljima i prijateljicama što su imali strpljenja za naše snove, hrabrosti biti naš oslonac i bili vječna inspiracija koja nas je podsjećala da u životu treba uživati!

Vi ste sve što mi jesmo, a ovo je samo jedan dijelić naše priče!

LITERATURA

1. Armstrong, T. (2008). *Najbolje škole*. Zagreb: Educa.
2. Avlami, K. (2012). Zašto je između nas visoka željezna ograda?. *Djeca u Europi: zajednička publikacija mreže europskih časopisa*, 4(7), 25 – 26.
3. Babić, N. (2014). *Suvremeno djetinjstvo: teorijski pristupi, prakse i istraživanja*. Osijek: Filozofski fakultet.
4. Bingham, S. i Whitebread, D. (2012). *School Readiness: A critical review of perspectives and evidences*. TACTYC. <http://tactyc.org.uk/occasional-paper/occasional-paper2.pdf>
5. Dockett, S. i Perry, B. (2001). Starting school: Effective transitions. *Early Childhood Research & Practice*, 3(2).
6. Republika Hrvatska (2008). Državni pedagoški standard. *Narodne novine*, 63/08.
7. Einarsdóttir, J. (2006). From Pre-School to Primary School: When Different Contexts Meet. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 50, 165–184. <https://doi.org/10.1080/00313830600575965>.
8. Einarsdottir, J., Sigurðarsdóttir, I., Visković, I. i Višnjić Jevtić, A. (2019). *Transition Practices – Conceptualization of Transition*. Project report. DOI: [10.13140/RG.2.2.31952.35846](https://doi.org/10.13140/RG.2.2.31952.35846)
9. Fabian, H. i Dunlop, A. W. (2007). *Outcomes of good practice in transition processes for children entering primary school: Working Papers in Early Childhood Development*, No. 42. Bernard van Leer Foundation.
10. Johanneson, H. (2012). Pedagoški kontinuitet – prijelaz iz vrtića u školu. *Djeca u Europi: zajednička publikacija mreže europskih časopisa*, 4(7), 13 – 14.
11. Kemmis, S., Wilkinson, J., Edwards-Groves, C., Hardy, I., Grootenboer, P., i Bristol, L. (2013). *Changing practices, changing education*. Springer Science & Business Media.
12. Kesselring, R. (2012). Idem u Grundstufe, ne u vrtić! *Djeca u Europi: zajednička publikacija mreže europskih časopisa*, 4(7), 19 – 20.
13. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa [MZOŠ] (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Republika Hrvatska.
14. Paić-Karega, P. (2019). *Provedba i evaluacija intervencije unapređenja socijalne inkluzije* (Diplomski rad). Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.

15. Plachcka, J. (2012). Potaknimo pozitivno uzbuđenje školom. *Djeca u Europi: zajednička publikacija mreže europskih časopisa*, 4(7), 23 – 24
16. Rosić, V. i Zloković, J. (2003). *Modeli suradnje obitelji i škole*. Đakovo: Tempo
17. Somolanji Tokić, I. (2018). *Kurikulumske poveznice prijelaza djeteta iz ustanove ranoga odgoja i obrazovanja u školu*. (Doktorska disertacija). Sveučilište u Zagrebu.
18. Ujedinjeni narodi [UN]. (1989). *Konvencija o pravima djeteta*. Ujedinjeni narodi.
19. Visković, I., Višnjić Jevtić, A. (2020). Transition as a shared responsibility. *International Journal of Early Years Education*, 28(3), 262-276. <https://doi.org/10.1080/09669760.2020.1803048>
20. Visković I. i Višnjić Jevtić A. (2016) Postupci prijelaza u optimalnom interesu djece. *Dijete, vrtić i obitelj*, 80/81.
21. Visković, I. i Višnjić Jevtić, A. (2019). *Je li važnije putovati ili stići*. Zagreb: Alfa
22. Wai Ling Chan (2012). Expectations for the transition from kindergarten to primary school amongst teachers, parents and children. *Early Child Development and Care*, 182(5), 639-664. <https://doi.org/10.1080/03004430.2011.569543>.
23. Republika Hrvatska *Zakon o predškolskom odgoju i naobrazbi*. Narodne novine, 10/97

PRILOZI I DODACI

Prilog 1. Upitnik pripreme za školu za roditelje, odgajatelje i učitelje (Visković & Višnjić Jevtić, 2020)

Poštovani,

molimo vas da sudjelujete u istraživanju čija svrha je utvrditi mišljenja i međusobna očekivanja budućih učitelja i odgojitelja kako bi se boljim razumijevanjem unaprijedila suradnja. Pitanja se odnose na kvalitetu prijelaza iz dječjeg vrtića u osnovnu školu. Istraživanje je važno jer međusobna suradnja svih čimbenika (roditelja, odgajatelja i učitelja) može umnogome doprinijeti postignućima djece. Za ispunjavanje upitnika potrebno je najviše 15 minuta.

Istraživanje provode studentice Učiteljskoga fakulteta Katja Heraković i Helena Kovač pod mentorstvom doc. dr. sc. Adrijane Višnjić Jevtić.

Sudjelovanje u istraživanju je dobrovoljno i anonimno, a vaši će se odgovori koristiti isključivo u znanstvene svrhe.

Unaprijed vam zahvaljujemo na izdvojenome vremenu i odgovaranju na pitanja!

1. Molimo zaokružite svoj status:

- a) Student odgojiteljskog studija
- b) Student učiteljskog studija

2. Koja ste godina studija?

- a) 1
- b) 2
- c) 3
- d) 4
- e) 5
- f) apsolventska

3. Molimo odaberite sveučilište na kojemu studirate:

- a) Sveučilište u Zagrebu
- b) Sveučilište u Zadru
- c) Sveučilište u Osijeku
- d) Sveučilište u Slavonskom Brodu
- e) Sveučilište u Splitu
- f) Sveučilište u Puli
- g) Sveučilište u Rijeci

4. Spol

- a) Žena
- b) Muškarac
- c) ne želim odgovoriti

5. Životna dob _____ (upisati broj godina)

6. Kako biste procijeniti postojeću suradnju studenata odgojiteljskog studija i studenata učiteljskog studija)

- a) sasvim loša
- b) Loša
- c) niti dobra niti loša
- d) Dobra
- e) izuzetno dobra

7. Priprema djece za školu je odgovornost (moguće zaokružiti više odgovora):

- a) djece
- b) Roditelja
- c) Odgajatelja
- d) učitelja

8. Molimo da u svakom redu zaokružite samo jedan broj koji najbolje odražava Vaše mišljenje /suglasnost pri čemu je 1= nipošto se ne slažem, 2= ne slažem se, 3= niti se slažem niti ne slažem (ne znam), 4= slažem se, 5 = sasvim se slažem.

		nipošto se ne slažem	ne slažem se	ne znam	slažem se	sasvim se slažem
1.	Priprema za školu je važna za kasniji školski uspjeh	1	2	3	4	5
2.	Školski uspjeh ovisi o sposobnostima djece	1	2	3	4	5
3.	Školski uspjeh ovisi o kvaliteti škole	1	2	3	4	5
4.	Školski uspjeh ovisi o kvaliteti učitelja	1	2	3	4	5
5.	Školski uspjeh ovisi o kvaliteti pripreme za školu	1	2	3	4	5

6.	Školski uspjeh ovisi o podršci roditelja - pomoć u učenju	1	2	3	4	5
7.	Školski uspjeh ovisi o podršci roditelja - pozitivnih povratnih informacija koje doprinose razvoju samopouzdanja djece	1	2	3	4	5
8.	Priprema djece za školu je posao odgajatelja.	1	2	3	4	5
9.	Djeca bi u vrtiću trebala učiti pisanje i čitanje	1	2	3	4	5
10.	Roditelji bi kod kuće trebali više čitati djeci	1	2	3	4	5
11.	Roditelji bi kod kuće trebali s djecom učiti pisanje i čitanje	1	2	3	4	5
12.	Djeca bi u vrtiću trebala učiti osnove matematike	1	2	3	4	5

13.	Roditelji bi kod kuće trebali više koristiti osnovne matematičke pojmove i postupke (brojiti, navoditi oblike predmeta, uspoređivati čega ima više-manje..)	1	2	3	4	5
14.	Djeca u vrtiću trebaju imati točno određeno vrijeme za rješavanja zadataka koji ih očekuju u školi.	1	2	3	4	5
15.	Djeca u vrtiću trebaju naučiti mirno sjediti kako bi se lakše prilagodila školi.	1	2	3	4	5
16.	Djeca u godini pred polazak u školu u vrtiću bi se trebali više igrati (učiti će u školi)	1	2	3	4	5
17.	Djeca u godini pred polazak u školu u vrtiću bi se trebali više učiti (kako bi bili spremni za školu)	1	2	3	4	5

18.	Učitelji bi se trebali uključiti u aktivnosti u vrtiću kako bi postupno upoznali djecu	1	2	3	4	5
19.	Učitelji bi se trebali uključiti u aktivnosti u vrtiću kako bi se prilagodili dječjoj igri i koristili više igre u školi	1	2	3	4	5
20.	Učitelji bi se trebali uključiti u aktivnosti u vrtiću kako bise djeca upoznala s njima.	1	2	3	4	5
21.	Učitelji bi se trebali uključiti u aktivnosti u vrtiću kako bi podučili odgajatelje	1	2	3	4	5
22.	Učitelji trebaju ozbiljno pristupiti djeci jer je rade u ustanovi koja je dio sustava obveznog obrazovanja.	1	2	3	4	5
23.	Učitelji trebaju biti razigrani kako bi se djeca lakše navikla na školu	1	2	3	4	5

24.	Odgojitelji trebaju sustavno raditi na pripremi djece za školu	1	2	3	4	5
25.	Odgojitelji se trebaju usmjeriti na aktualnu dobrobit djece a ne prilagođavati se zahtjevima škole	1	2	3	4	5
26.	Radni listovi su dobar način pripreme djece za školu	1	2	3	4	5
27.	Razvoj grafomotorike je značajan za kasniji školski uspjeh	1	2	3	4	5
28.	Dječji istraživački projekti su dobar način učenja strategija učenja (kako učiti)	1	2	3	4	5
29.	Testiranje pred polazak u školu je nepotreban stres za djecu (svakako svi idu u školu)	1	2	3	4	5

30.	Testiranje pred polazak u školu etiketira djecu (kao dobre ili loše)	1	2	3	4	5
31.	Testiranje pred polazak u školu ne pruža realnu sliku o djetetu	1	2	3	4	5
32.	Testiranje djeteta za polazak u školu trebalo bi se provoditi u dječjem vrtiću kao djeci poznatom okruženju.	1	2	3	4	5
33.	Dokumentiranje dječjeg razvoja u godini pred polazak u školu pruža bolji uvid u dječji razvoj nego testiranje pred polazak u školu	1	2	3	4	5
34.	Odgajatelji bi trebali voditi dječje razvojne mape (dokumentirati dječji razvoj i postignuća u godini pred polazak u školu)	1	2	3	4	5
35.	Roditelji bi trebali voditi dječje razvojne mape (dokumentirati	1	2	3	4	5

	dječji razvoj i postignuća u godini pred polazak u školu)					
36.	Odgajatelji i roditelji bi trebali zajedno voditi dječje razvojne mape (dokumentirati dječji razvoj i postignuća u godini pred polazak u školu)	1	2	3	4	5
37.	Djeca bi trebala aktivno sudjelovati u dokumentiranju svojih postignuća jer tako razvijaju svoje samopouzdanje i samopoštovanje	1	2	3	4	5
38.	Djeca trebaju biti uključena u planiranje aktivnosti prijelaza u osnovnu školu	1	2	3	4	5
39.	Škola bi se trebala više prilagođavati djeci (a ne djeca školi)	1	2	3	4	5
40.	U školi bi trebalo biti više igre (učenje kroz igru)	1	2	3	4	5

41.	Ocjenjivanje opterećuje djecu	1	2	3	4	5
42.	Roditelji bi trebali biti više uključeni u aktivnosti prijelaza djece u školu	1	2	3	4	5
43.	Socio-emocionalne kompetenciju su važnije za školski uspjeh nego inzistiranje na učenju akademskih vještina (čitanja, pisanja i računanja)	1	2	3	4	5
44.	Razvoj socio-emocionalnih kompetencija zadaća je obitelji	1	2	3	4	5
45.	Razvoj socio-emocionalnih kompetencija zadaća je dječjeg vrtića	1	2	3	4	5
46.	Razvoj socio-emocionalnih kompetencija zadaća je škole	1	2	3	4	5
47.	Odgoj djece je primarna obiteljska zadaća.	1	2	3	4	5

48.	Dječji vrtić bi se trebao primarno baviti odgojem.	1	2	3	4	5
49.	Dječji vrtić bi se trebao primarno baviti obrazovanjem	1	2	3	4	5
50.	Škola bi se trebala primarno baviti obrazovanjem	1	2	3	4	5
51.	Kvalitetan odgoj i obrazovanje su nerazdvojivi	1	2	3	4	5
52.	Suradnja obitelji, vrtića i škole je preduvjet kvalitete odgoja i obrazovanja	1	2	3	4	5

9. Molimo Vas procijenite značajnost pojedinih znanja i vještina djece potrebnih djetetu za polazak u osnovnu školu pri čemu je 1= najmanje značajno, a 7 = **najviše značajno**

1.	Čitanje	1	2	3	4	5
2.	Pisanje	1	2	3	4	5

3.	Glasovna analiza i sinteza	1	2	3	4	5
4.	Pravilna upotreba zbirnih imenica	1	2	3	4	5
5.	Pripovijedanje	1	2	3	4	5
6.	Računanje	1	2	3	4	5
7.	Prepoznavanje i imenovanje geometrijskih likova	1	2	3	4	5
8.	Zaključivanje	1	2	3	4	5
9.	Slijeđenje uputa	1	2	3	4	5
10.	Upamćivanje	1	2	3	4	5
11.	Visoka usredotočenost na zadatak (združena pažnja)	1	2	3	4	5
12.	Izlaganje vlastitih zamisli	1	2	3	4	5
13.	Skrb o sebi (samostalno odijevanje, jelo...)	1	2	3	4	5
14.	Skrb o svojim stvarima	1	2	3	4	5
15.	Asertivnost (neagresivno zauzimanje za sebe)	1	2	3	4	5

16.	Empatija (prepoznavanje tuđih osjećaja i kreiranje primjerenih odgovora)	1	2	3	4	5
17.	Reguliranje osobnih emocija	1	2	3	4	5
18.	Strpljivost	1	2	3	4	5
19.	Dosljednost	1	2	3	4	5
20.	Odgovornost	1	2	3	4	5
21.	Samopoštovanje	1	2	3	4	5
22.	Samopouzdanje	1	2	3	4	5
23.	Traženje pomoći	1	2	3	4	5
24.	Suradnja	1	2	3	4	5

10. Jeste li se tijekom studija susreli s temama vezanim uz prijelaze djece iz vrtića u osnovnu školu?

- a) Jesam, tema je bila predstavljena na više kolegija
- b) Jesam, postoji kolegij koji se bavi ovom temom
- c) Jesam, kao dio neobaveznog razgovora sa profesorima i studentima
- d) Nisam

11. Smatrate li da bi studenti odgojiteljskog i učiteljskog studija trebali slušati neke kolegije zajedno?

- a) Da

b) Ne

c) Nisam siguran/na

12. Molimo Vas da predložite načine na koje studenti odgojiteljskog i učiteljskog studija mogu međusobno surađivati u procesu učenja o tranziciji!

SAŽETAK

Katja Heraković i Helena Kovač

Mišljenje studenata odgojiteljskog i učiteljskog studija o obrazovnoj tranziciji

Proces promjene djetetova okruženja iz obiteljskog u vrtićko te iz vrtićkog u školsko okruženje definira se kao prijelaz, odnosno tranzicija. Pretpostavka je da odgovornost za kvalitetnu tranziciju nose svi dionici, no s obzirom na profesionalne odgovornosti ključan je stav odgojitelja i učitelja kako bi se osigurala nesmetana tranzicija između odgojno-obrazovnih ustanova. Cilj je ovoga istraživanja bio utvrditi mišljenje studenata RPOO i US o procesu tranzicije iz vrtića u školu, njihovoj pripremljenosti i međusobnim očekivanjima. Sudionici istraživanja studenti su učiteljskog i odgojiteljskog studija u Republici Hrvatskoj (N=523) od čega dvije trećine uzorka čine studenti odgojiteljskog studija. U istraživanju se, uz dozvolu autorica, koristio Upitnik pripreme za školu za roditelje, odgajatelje i učitelje (Visković i Višnjić Jevtić, 2020). Rezultati istraživanja pokazali su da se studenti US i RPOO međusobno razlikuju o percepciji tranzicije u ukupno osam ispitivanih varijabli, pri čemu su sociodemografski činitelji (sveučilište, godina studija i dob) prediktori mišljenja o tranziciji. Također, utvrđeno je kako postoji statistički značajna razlika u procjenama sudionika s obzirom na njihovo iskustvo sa sadržajima na temu tranzicije tijekom studija. Analizom sudionikovih iskaza moguće je utvrditi kako slušanje zajedničkih kolegija vide kao mogućnost za unaprjeđenje suradnje. Sudionici procjenjuju kako je suradnja obitelji, vrtića i škole preduvjet kvalitete odgoja i obrazovanja (M=4,63, SD=0,60). Istovremeno, ne smatraju opravdanim uključivanje učitelja u aktivnosti u vrtiću kako bi podučili odgojitelje (M=2,16; SD=1,14). Sudionici nisu suglasni sa školarizacijom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja što odgovara suvremenim spoznajama o obrazovanju usmjerenom na dijete. Na kraju, izložene su praktične implikacije i ograničenja ovog istraživanja te su dane preporuke za buduća istraživanja.

Ključne riječi: obrazovni prijelaz, suradnja, učiteljski i odgojiteljski studij, partnerstvo

SUMMARY

Katja Heraković & Helena Kovač

Opinion of students of early childhood education and primary teaching education studies on educational transition

Transition is defined as the process of change of a child's environment from family to kindergarten and from preschool to school. It is assumed that responsibility for quality transition is in the hands of all the participants of the process, however, due to professional responsibilities the key role is played by the opinions of a early childhood educator and a teacher of primary education. They are important to make the transitional process as smooth as possible. This research aimed to determine the opinions of students of early childhood educationa students and students of primary education, future teachers of primary educationa, about the process of transition from preschool to school, how prepared they believe they are, and their expectations. The participants are students of primary teaching and early childhood education studies in the Republic of Croatia (N=523), of which two-thirds are students of kindergarten studies. In this paper, a Questionnaire of school readiness (Version for parents, kindergartens teachers, and teachers) was used after getting the permission of the authors (Visković and Višnjić Jevtić, 2020.) Results showed the difference between the students regarding their perception of transition in 8 variables, while sociodemographic indicators (university, year of study, and age) are predictors of the students' opinions. Statistically, a significant difference has been determined in the students' assessments depending on their experience regarding the topic of transition. Analysis of the students' reports made it possible to determine that listening to the common subjects was highlighted as a possible collaboration improvement. Participants assess that collaboration between families, preschools, and schools are the requirement of quality education (M=4,63, SD=0,60). At the same time, they do not believe it is necessary to include teachers in kindergarten activities to kindergarten teachers (M=2,16, SD=1,14). Students do not share the same opinion regarding the scholarization of the preschool which is consistent with the recent findings of education directed to the kids. The last things that have been presented are practical implications, limitations of the research, and further recommendations that have been given.

Key Words: educational transition, collaboration, primary teaching education and early childhood education studies, partnership